

Az európai kollíziós kötelmi jog

2009-ben jelent meg Palásti Gábor és Vörös Imre szerkesztésében az *Európai kollíziós kötelmi jog. A szerződésekre és a szerződésen kívüli jogviszonyokra alkalmazandó európai jog* című tanulmánykötet a Krim Bt. gondozásában. Ez a könyv az első, magyar nyelven napvilágot látott nemzetközi kollíziós magánjogi tárgyú tanulmánykötetnek tekinthető.

Dr. Boóc Ádám ügyvéd,
Budapest

Aktualitását eme pionírjellegű túlmenően az is bizonyítja, hogy az Európai Közösségekben 2007-ben került kibocsátásra az Európai Parlament és a Tanács 864/2007/EK rendelete (2007. július 11.) a szerződésen kívüli kötelmi jogviszonyokra alkalmazandó jogról, mely 2009. január 11-től alkalmazandó. 2008 nyarán került megalkotásra az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendelete (2008. június 17.) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról, mely rendeletet 2009. december 17-től kell alkalmazni.

Ahogy a kötethez a szerkesztők által írt igen részletes előszó is rámutat, a rendeletek a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendeletnek a kötelmi jogi kollíziós szabályai helyébe lépnek, vagyis nyilvánvaló módon közvetlenül alkalmazandók lesznek a magyar joggya-

korlatban is. A tanulmánykötet éppen azt a célt szolgálja, hogy a rendeletek közvetlen alkalmazása előtt lehetőséget biztosítson a rendeletek szabályozási tárgyának, a szabályozás jellegének megismerésére.

Miként az itáliai városállamok egymás közötti jogügyletei során, a XIV. században, a nemzetközi magánjog megalapítójának tekintett Bartolus de Saxoferrato korában is alapvető problémaként merült fel az alkalmazandó jog kiválasztásának, megtalálásának kérdése, úgy a mai jogéletben is olykor az ügy érdemi eldöntésénél is nehezebb kérdésnek tekinthető a megfelelő kollíziós szabály – vagy kollíziós elv – kiderítése. A tanulmánykötet kifejezett segítséget nyújthat eme nehéz kérdések megválaszolásához is.

A kötetben szereplő dolgozatok a témával kapcsolatosan 2006-ban és 2007-ben le-

zajlott konferenciákon megtartott előadások alapján kerültek véglegesítésre, így a mű egyfajta konferenciakiadványnak is tekinthető. *Tízenny szerző kilenc tanulmányát tartalmazza*, két írás társszerzőkkel készült. A kötet tárgyat képező, a tudományos szakszargonban Róma I. és Róma II. rendeleteknek nevezett jogforrásoknak megfelelően a könyv két nagyobb tartalmi egységre osztható fel. Az első rész a szerződéses kötelmekre alkalmazandó joggal, míg a második rész a szerződésen kívüli kötelmekre alkalmazandó joggal foglalkozik. A kötetet függelék egészíti ki, melyben a Róma I. és a Róma II. rendeletek autentikus angol és magyar nyelvű verziói olvashatóak.

Czigler Dezső Tamás és Gyöngy Mónika tanulmánya a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló Róma I. rendelet elfogadásának előzményeit és a jogalkotás menetét mutatja be. A tanulmány a Róma I. rendelet előzményeinek tekinthető Luganói Egyezményre, az 1980-as Római Egyezményre utal, illetve részletesen foglalkozik az EK Bizottsága által 2003 januárjában megjelentetett, a Római Egyezménynek közösségi jogi jogintézménnyé való átalakításáról és modernizációjáról szóló Zöld Könyvvel, és részletesen megvizsgálja, hogy ezen egyezmények és dokumentumok milyen vonatkozásban és milyen terjedelemben tekinthetőek a Róma I. rendelet előzményének.

Nagy Csongor István tanulmánya a Róma I. rendelet hatályát mutatja be. Részletesen foglalkozik a tárgyi hatály kérdésével, kiemelve azt, hogy negatív meghatározásban a polgári és kereskedelmi ügy fogalmának alapvető célja, hogy kizárja a közjogi jellegű kérdéseket az alkalmazási körből, míg pozitív értelemben a polgári és kereskedelmi ügy fordulat a magyar jogi terminológiában ismert magánjogi vagy civilisztikai kifejezésnek feleltethető meg. A tanulmány felveti azt az igen lényeges problémát, mely szerint a szerződés fogalmával kapcsolatban nyitott kérdés a fedezetelvonó szerződések (*actio Pauliana*, *action Paulienne*) minősítése, jelesül, hogy azok a szerződés fogalmának mennyiben feleltethetőek meg. A dolgozat külön érdeme, hogy hangsúlyozottan tárgyalja a Róma I. rendelet hatálya alól kizárt tárgykörök kérdését.

Csöndes Mónika és Nemessanyi Zoltán közös tanulmánya a jogválasztás kérdéséről ad áttekintést a Római Egyezménytől a Ró-

ma I. rendelet szabályainak áttekintéséig. A Római Egyezmény jogválasztási szabályainak bemutatásán túlmenően a dolgozat az állami vagy nem állami jog választásának kérdésével is foglalkozik. A munka a nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodás kapcsán kiemeli, hogy a nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodásról szóló 1985. évi UNCITRAL Modelltörvény a 28. cikkely (1) bekezdésében alként rendelke-

vissza a kisszámú „szigorúan kötelező szabály” elvével kapcsolatban, majd a kötelező szabályok jellegét a nemzeti és a nemzetközi kontextus vonatkozásában is megvizsgálja. A munka külön érdeme, hogy a jobb áttekinthetőség érdekében táblázatszerűen foglalja össze a Római Egyezményben a kollíziós jog rendelkezéseivel felhívott kötelező szabályokat, azzal, hogy megvizsgálja a kötelező szabály jellegét terjedelme

A mindennapi munka során igen hasznos iránymutatásként szolgálhat, és egyúttal kedvet ébreszthet a kollíziós joggal történő mélyebb foglalatosságra is.

zik, hogy a felek nem állami jogot is választhatnak a szerződésükre alkalmazandó jogként azzal, hogy a szövegben a *law*, azaz jog megfogalmazás helyett a *rule of law* kifejezés szerepel. Ebben a körben a tanulmány azon jogirodalmi álláspontot utal, mely szerint a *rule of law* fordulat használata nemcsak az állami jog választására ad lehetőséget, hanem értelemszerűen magában foglalja az állami jogon kívüli szupranacionális vagy transznacionális természetű joganyagot is.

Palásti Gábor dolgozata a jogválasztás hiányában a szerződésre alkalmazandó jog kérdésével foglalkozik, vagyis a tanulmány témája, hogy amennyiben a felek valamilyen okból nem választottak jogot szerződésükre, akkor a joghatósággal rendelkező, eljáró fórum objektív, azaz a felek akaratától független tényezőket nevesítő kapcsolóelvek alapján fog dönteni arról, hogy melyik állam joga kerüljön alkalmazásra. Ebben a körben a szerző vizsgálja az objektív kapcsolóelvek szerepét, a jogválasztás hiányában alkalmazandó jog meghatározásának szerkezetét. A tanulmány bemutatja a Róma I. rendelet 4. cikkében szereplő nevesített szerződéses tényállásokat, illetve a szokásos tartózkodási hely fogalmában testet öltő kapcsolóelveket, hasznos segítséget nyújtva egyszerűen az alkalmazandó jog megtalálásának problémájához.

Tóth János tanulmányának témája a kötelező (imperatív) szabályok a római egyezmény és a Róma I. rendelet tükrében. A címből is kitűnő módon a tanulmány az imperatív szabályok számszögéből hasonlítja össze a Római Egyezményt és a Róma I. rendeletet. A munka eleje Savignyre utal

alapján, illetve abból a szempontból, hogy milyen kötelmi jogviszonyra, milyen típusú kötelező szabályra vonatkozik. A táblázat tartalmazza azt is, hogy melyik jogrendszer kötelező szabályaira van tekintettel az adott szabály, azt köteles-e figyelembe venni az eljáró fórum, illetve van-e fenntartási lehetőség a Római Egyezmény 22. cikkely (1) bekezdés a) pontja alapján.

Raffai Katalin tanulmányában a Római Egyezmény és a Róma I. rendelet közrendi szabályainak kérdéséről cselez. A közrendi klauzula, illetőleg a közrend védelmének kérdése igen jelentős szakirodalommal rendelkezik a nemzetközi magánjogban, de a nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodás kutatói is sokat foglalkoznak ezzel a problémakörrel. Raffai Katalin több elméleti álláspontot is bemutat – így például a Kecskés László által képviselt felfogást is. A tanulmány leszögezi, hogy a Római Egyezmény tekintetében a közösségi jogi értelmezés két elven nyugszik, az integrációbarát (*integrationsfreundliche Auslegung*), illetve a közösségi jogi-konform (*Konformauslegung*) értelmezés elvén. A tanulmány szerzője szerint a közrend fogalmának értelmezése esetében a jogösszehasonlító módszernek prioritással kell bírnia az autonóm értelmezéssel szemben. A dolgozat részletesen mutatja be a közrend és az imperatív norma elhatárolási nehézségeit.

Szabó Sarolta tanulmánya a Római Egyezmény egyes rendelkezéseinek megjelenését a tagállami bíróságok gyakorlatában vizsgálja. A tanulmány számos esetjogi példát dolgoz fel, és jogeseteken keresztül mutatja be a jogalkalmazás egyes jellemzőit,

például a kitérő klauzula elvét. A tanulmány egyebek között olyan jogesetre is kitér, amelyben az ügyvéd és megbízója közötti szerződést fogyasztói szerződésnek tekinti, és a döntés ennek megfelelően határozza meg az ügyvédet megillető megbízási díj mértékét, arra is tekintettel, hogy az ügyben irányadó német jog a *quota litis* jellegű ügyvédi megállapodást nem teszi lehetővé.

A szerződésen kívüli kötelezések alkalmazandó jog vonatkozásában Burián László tanulmánya a jogválasztás kérdésével foglalkozik a nemzetközi deliktális jogban, különös tekintettel a Róma II. rendeletre. A tanulmány tárgyalja az akarat autonómia létjogosultságát a deliktális jogban, illetve részletesen vizsgálja ama problémakört, mely szerint a jogválasztásra alkalmazhatóak-e azonos szabályok a szerződések és a szerződésen kívüli károkozások körében, és ezzel kapcsolatban részletesen taglalja az 1987-es svájci nemzetközi magánjogi törvényt, mely az osztrák jog után lehetővé tette a jogválasztást a deliktális felelősség körében. A szerző vizsgálja a Róma II. rendeletnek a jogválasztásra vonatkozó rendelkezéseit is.

Császár Máttyás írása a szerződésen kívüli kötelezések tekintetében a közösségi jog és a magyar jog összeütközését vizsgálja, azaz igen részletes és szemléletes módon veti össze a Róma II. rendelet és a magyar kollíziós jogszabály rendelkezéseit, szerkezetét. Megállapítást nyer, hogy a Róma II. rendelet 2009. január 11-én történő hatálybalépésével szinte forradalmi változás következik be a magyar deliktális felelősségi kollíziós jogban, mivel a magyar jogban is általánossá fog válni a jogválasztás lehetősége, mely a bíróságok számára is jelentős kihívást jelenthet a jogalkalmazás során, hiszen a szerző által megállapított, több esetben tapasztalt gyakorlattal szemben, nem lehet mintegy automatikusan alkalmazni az elkövetés helye alapján a magyar jogot.

Eme szerkesztésében egységes, megjelenésében is igényes mű álláspontom szerint – fentiekben is bemutatott aktualitásaira tekintettel – nem hiányozhat a gyakorlati jogalkalmazó, ügyvéd könyvespolcáról, és meggyőződésem, hogy akár a mindennapi munka során igen hasznos iránymutatásként szolgálhat, és egyúttal kedvet ébreszthet a kollíziós joggal történő mélyebb foglalatosságra is. ■